

Højesterets 2. afdelings DOM

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Michael Rekling, Kurt Rasmussen, Ole Hasselgaard, Rikke Foersom og Peter Mørk Thomsen.

Dato: 4. juni 2024

Rettens sagsnr.: 104/2023

Anklagemyndigheden mod *Erstatningssøgende1*, (advokat Bettina Antitsch Mortensen, beskikket), *Erstatningssøgende2*, (advokat David Francis Lublin, beskikket), *Erstatningssøgende3*, (advokat Rasmus Amandusson, beskikket) og *Erstatningssøgende4*, (advokat Kim Bagge, beskikket)

I tidligere instanser er afsagt dom af Retten i Odense den 28. maj 2021 (4-6619/2020) og af Østre Landsrets 4. afdeling den 19. september 2023 (S-1845-21).

Påstande

Dommen er anket af anklagemyndigheden med påstand om, at landsrettens dom ophæves, og at sagen hjemvises til landsretten til realitetsbehandling af erstatningskravene.

De erstatningssøgende, *Erstatningssøgende1*, *Erstatningssøgende2*, *Erstatningssøgende3* og *Erstatningssøgende4*, har påstået stadfæstelse, sådan at byrettens dom ophæves, og sagen hjemvises til fornyet behandling ved byretten.

Højesterets begrundelse og resultat

Sagens baggrund og problemstilling

De erstatningssøgende, *Erstatningssøgende1*, *Erstatningssøgende2*, *Erstatningssøgende3* og *Erstatningssøgende4*, blev under grundlovsforhør henholdsvis den 28. februar og 1. marts 2019 sigtet for drabsforsøg efter straffelovens § 237, jf. § 21, og medvirken til anvendelse af skydevåben under særligt skærpende omstændigheder efter straffelovens § 192 a, stk. 1, nr. 1, jf. stk. 3.

Under grundlovsforhøret den 28. februar 2019 fandt dommer *Person*, at der var begrundet mistanke om, at *Erstatningssøgende1*, *Erstatningssøgende2* og *Erstatningssøgende3* havde gjort sig skyldige i overtrædelse af straffelovens § 245, stk. 1, jf. § 21 (forsøg på legemsangreb af særligt rå, brutal eller farlig karakter), § 192 a, stk. 1, jf. stk. 3 (anvendelse af skydevåben under særligt skærpende omstændigheder), og § 252 (fareforvoldelse). Dommeren lagde ved afgørelsen heraf vægt på bl.a., at der forelå oplysninger om, at de erstatningssøgende var genkendt som værende til stede i forbindelse med, at der var blevet skudt mod en person og hans fireårige søn, og at de tre erstatningssøgende tilhørte en gruppering, som var i konflikt med en anden gruppering med tilknytning til den forurettede. De tre erstatningssøgende blev varetægtsfængslet efter retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 2 og 3.

Under grundlovsforhøret den 1. marts 2019 blev *Erstatningssøgende*⁴ varetægtsfængslet af en anden dommer med stort set samme begrundelse.

Dommer *Person* forlængede ved kendelse af 23. april 2019 og ved flere efterfølgende kendelser varetægtsfængslingen af alle fire erstatningssøgende og begrundede herunder vedrørende *Erstatningssøgendes*⁴s fristforlængelsen med henvisning til begrundelsen i kendelsen fra grundlovsforhøret den 1. marts 2019.

I juni 2019 blev de erstatningssøgende tiltalt for overtrædelse af bl.a. straffelovens § 192 a, stk. 1, nr. 1, jf. stk. 3, og § 252, stk. 1. Ved byrettens dom af 18. december 2019 blev de frifundet for de nævnte forhold. Dommer *Person* deltog som retsformand i behandlingen af straffesagen.

De erstatningssøgende krævede efter byrettens dom erstatning i anledning af varetægtsfængslingerne, som for alle fire erstatningssøgende ophørte den 16. december 2019, hvor byretten traf beslutning om løsladelse.

Byretten afsagde den 28. maj 2021 dom i erstatningssagen, der blev behandlet af dommer *Person* med deltagelse af domsmænd. Ved dommen blev anklagemyndigheden frifundet for påstandene om erstatning. Flertallet lagde vægt på, at de erstatningssøgende havde udvist egen skyld ved bl.a. at have været til stede på gerningsstedet på gerningstidspunktet. Landsretten ophævede byrettens dom med henvisning til, at dommer *Person* var inhabil, jf. retsplejelovens § 61.

Sagen angår for Højesteret, om dommer *Person* ved behandlingen af erstatningssagen var inhabil efter retsplejelovens § 61.

Inhabilitet

Efter retsplejelovens § 61 må ingen handle som dommer i en sag, når der i øvrigt – dvs. uden for de tilfælde, der er nævnt i lovens § 60 – foreligger omstændigheder, som er egnet til at rejse tvivl om dommerens fuldstændige upartiskhed. Det fremgår af Højesterets praksis, herunder bl.a. Højesterets dom af 15. juni 2021 (UfR 2021.3983), at bestemmelsen i § 61 har et dobbelt formål, nemlig dels at undgå reel risiko for, at afgørelsen i den konkrete sag påvirkes af uvedkommende hensyn, dels at undgå, at der hos parterne eller i omverdenen opstår mistillid til upartiskheden hos bl.a. de dommere, der skal medvirke i sagen. Det sidstnævnte indebærer, at en dommer er inhabil, hvis der på grund af dommerens tilknytning til sagen eller dens parter kan rejses tvivl om dommerens fuldstændige upartiskhed. For at føre til inhabilitet skal tvivlen være rimeligt begrundet i objektive omstændigheder. Bestemmelsen i § 61 skal i øvrigt fortolkes i lyset af artikel 6, stk. 1, i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, hvorefter enhver har ret til rettergang for en upartisk domstol, og den hertil relaterede praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.

Det følger af Højesterets kendelse af 26. oktober 1999 (UfR 2000.186), at den omstændighed, at en dommer har deltaget i en afgørelse om varetægtsfængsling i medfør af retsplejelovens § 762, stk. 1, ikke i sig selv indebærer, at der kan rejses tvivl om dommerens fuldstændige upartiskhed ved pådømmelse af et efterfølgende krav på erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning. Dette er i overensstemmelse med, hvad der må anses for at være forudsat i lovforarbejderne, jf. Folketingstidende 1989-90, tillæg A, lovforslag nr. L 150, sp. 3867-68, og tillæg B, betænkning over forslag til lov om ændring af retsplejeloven, sp. 1571 og 1575.

Højesteret finder, at der konkret kan foreligge inhabilitet, hvis karakteren og omfanget af de straffeprocessuelle indgreb, som dommeren har truffet afgørelse om forud for erstatningssagen, er egnede til at rejse tvivl om dommerens fuldstændige upartiskhed. Det afgørende er, om dommeren reelt har taget stilling til tvistens genstand på et tidligere tidspunkt, herunder om spørgsmålene i

sagerne er de samme, eller om der i øvrigt er en direkte indholdsmæssig forbindelse mellem spørgsmålene.

Den konkrete sag

De omstændigheder, som anklagemyndigheden har anført som begrundelse for at nægte erstatningerne, er i det væsentlige de samme omstændigheder, som indgik i dommer *Persons* begrundelser for varetægtsfængsling af de erstatningssøgende. På den baggrund tiltræder Højesteret, at der ved erstatningssagens behandling forelå omstændigheder, som var egnede til at rejse tvivl om hendes fuldstændige upartiskhed, jf. retsplejelovens § 61.

Konklusion

Højesteret stadfæster landsrettens dom, sådan at byrettens dom ophæves, og sagen hjemvises til fornyet behandling ved byretten.

Thi kendes for ret:

Landsrettens dom stadfæstes.

Statskassen skal betale sagens omkostninger for Højesteret.